

**ALTIJD
VRIJ**

NOOIT VANZELFSPREKEND

LESSENPAKKET

Schoolgaande jeugd in Antwerpen tijdens de Tweede Wereldoorlog

1 september 2018

Beste juf,
Beste meester,

Stedelijk Onderwijs Antwerpen ontwikkelde in samenwerking met het Vredescentrum van de provincie en stad Antwerpen dit **gratis kant-en-klare lessenpakket over schoolgaande jeugd in Antwerpen tijdens de Tweede Wereldoorlog**.

Scholen die vandaag nog bestaan, hebben soms een (onbekend) oorlogsverleden. Dit lessenpakket creëert een **nieuw bewustzijn** over de Tweede Wereldoorlog bij leerlingen vandaag en houdt de verhalen van leerlingen van toen levend.

Vul jouw lessen over de Tweede Wereldoorlog aan met één of meerdere **lessen vol weetjes, persoonlijke verhalen uit Antwerpen, beeld- en videomateriaal en interactieve doe-activiteiten**.

De lessen in PowerPoint-format zijn geschikt om **online of offline** te gebruiken.

WAT?

5 lessen:

- Introductieles: Geschiedenis en de Tweede Wereldoorlog
- Censuur, vrijheid en verzet
- Angst, honger en vriendschap
- Gelijkheid, mensenrechten en jodenvervolgning
- Verwerkingsles: Herinneren en herdenken, hoe doe je dat?

VOOR WIE?

Leerlingen derde graad basisonderwijs

LEERGEBIEDEN?

Nederlands, Frans, Mens en maatschappij, Sociale vaardigheden

DUUR?

Elke les bestaat uit een verschillend aantal slides. Afhankelijk van de gesprekken in de klas, neemt een les meer of minder tijd in beslag.

VOORBEREIDING?

Er is weinig voorbereiding nodig om de lessen te gebruiken. Bekijk de presentatie op voorhand zodat je weet hoe de les in elkaar zit en wat je nodig hebt om ermee aan de slag te gaan. Je kan er uiteraard voor kiezen bepaalde opdrachten anders aan te pakken of over te slaan.

Voor de leerlingen is basiskennis over de Tweede Wereldoorlog een meerwaarde om met de lessen aan de slag te gaan. De introductieles vat deze beknopt samen. Verdiep je zeker ook in de Toetssteen Herinneringseducatie van het Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie.

Wil je nog meer inspiratie? Neem dan hier een kijkje.

HELP!

Heb je vragen over bepaalde thema's of wil je een project uitwerken over het oorlogsverleden van je school? Met al je vragen kan je terecht bij het Vredescentrum van de provincie en stad Antwerpen. Wij helpen je graag op weg. info@vredescentrum.be

BEKNOPT INHOUD VAN DE LESSEN

INLEIDENDE LES: GESCHIEDENIS EN DE TWEDE WERELDOORLOG (1 à 2 LESUREN)

Kom in deze inleidende les te weten hoe je **omgaat met geschiedenis**, geschreven en onge-schreven bronnen en leer **kritisch** kijken naar verhalen die je tegenkomt. Via **nepnieuws en propaganda** wordt de Tweede Wereldoorlog (beknopt) geïntroduceerd. Dit hoofdstuk vat deze oorlog samen en introduceert een aantal begrippen die in de volgende lessen ook aan bod komen.

LES: CENSUUR, VRIJHEID EN VERZET (2 à 3 LESUREN)

Censuur, wat is dat? En wat heeft **vrije meningsuiting** daarmee te maken? En zijn we echt helemaal vrij om onze mening ALTIJD te uiten? Bronnen tonen aan hoe censuur tijdens de Tweede Wereldoorlog ook de school binnendrong, hoe leerboeken en schriften werden aangepast en leerkrachten en leerlingen het zwijgen werd opgelegd. Maar niet iedereen gehoorzaamde zomaar, zeker niet het **verzet!** Wat zou jij doen?

LES: ANGST, HONGER EN VRIENDSCHAP (2 à 3 LESUREN)

Met een lege maag les volgen, hoe voelt dat? Het **oorlogsrantsoen** was zeker niet voldoende om van snel groeiende kinderen gezonde volwassenen te maken. Getuigen vertellen over het **oorlogsmenu, winterhulp** en de extraatjes die ze al dan niet op de zwarte markt vonden, dankzij bijvoorbeeld een koe met 2 koppen.

Naast honger speelde ook **angst** een rol. Angst voor **bombardementen**. Of was het schuilen in de kelder eerder een leuk excuus om geen les te moeten volgen? In deze les wisselen negatieve gevoelens gekoppeld aan de oorlog af met verhalen over vriendschap die elke dag moed gaven om verder te gaan.

LES: GELIJKHEID, MENSENRECHTEN EN JODENVERVOLGING (2 à 3 LESUREN)

Leerlingen denken na over **gelijkheid en ongelijkheid**. Vanuit een experiment komen ze te weten hoe ze hier zelf over denken en maken ze kennis met de **Universele Verklaring van de Rechten van de Mens**. Concrete getuigenissen en andere bronnen (foto's, verordeningen, Jodenregister) van Antwerpse (Joodse) kinderen brengen leerlingen van vandaag in contact met leerlingen van toen. Dankzij deze les wordt duidelijk hoe de vrijheid van Joden geleidelijk aan volledig werd ingeperkt en welke desastreuze gevolgen dit had.

LES: HERINNEREN EN HERDENKEN, HOE DOE JE DAT? (3 à 4 LESUREN)

Deze les vertrekt vanuit **zichtbare sporen in de omgeving** van de school. Straatnamen, monumenten, kleine gedenktekens... Wat betekenen ze, waarom zijn ze er en hoe komt het dat ze belangrijk zijn? Ook het **rituele aspect** van herinneren en herdenken komt aan bod door heel concreet na te denken over de **symboliek** achter bepaalde herdenkingshandelingen. Deze **doe-les** stimuleert leerlingen om een bestaand herdenkingsmonument te ontleden aan de hand van concrete vragen. Vervolgens gaan ze zelf aan de slag en maken ze een monument en plechtigheid voor hun Antwerpse leeftijdsgenoten die de oorlog niet overleefden.

INTERESSANTE PUBLICATIES

Toetssteen Herinneringseducatie

Als stenen konden spreken

UITSTAPPEN EN WORKSHOPS

Bereid jouw lessen over de Tweede Wereldoorlog verder uit met een uitstap of workshop.

Kazerne Dossin

- › Workshop: Het verhaal van Simon
- › Om te ontlenen: Reizende tentoonstelling ondergedoken kinderen

Meer informatie:

Wandelingen 200 jaar Stedelijk onderwijs te downloaden via de Erfgoedapp

- › Wandeling Historisch Centrum
- › Wandeling Kiel
- › Wandeling Antwerpen 2018
- › Wandeling Antwerpen-Noord en Borgerhout
- › Fietstocht Deurne

Vredescentrum van de provincie en stad Antwerpen

- › Reizende tentoonstelling: Lezen en schrijven met Anne Frank
- › Workshop op school: Lezen en schrijven met Anne Frank (Japans verteltheater)

Meer informatie:

Getuigenis op school: nodig een getuige van de Tweede Wereldoorlog uit in je klas.

MET DANK AAN

Dirk Timmermans

Simon Schepers (Bijzonder Comité voor Herinneringseducatie)

Laurence Schram (Kazerne Dossin)

Ketnet

Disclaimer

De auteur van de lessen heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op alle beelden en documentatiemateriaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die menen desondanks zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich alsnog tot de auteur wenden: Vredescentrum van de provincie en stad Antwerpen, Everdijstraat 12, 2000 Antwerpen.

Niets uit deze lessen mag worden gebruikt buiten educatieve doeleinden. Niets uit deze lessen mag worden gekopieerd of verspreid zonder voorafgaande toestemming van het Stedelijk Onderwijs Antwerpen.